బాకీ

కె.వి.నరేందర్

ఏగిలివారంగ.. ఆకాశంల ఎర్రదాలు పడ్డది.

చీకటి ఇగిరిపోయేటప్పుడు ఇంటికి చేరిండు ఎరుకలి బక్కోడు. మూడు రోజులు పోలీస్‌స్టేషన్ల వుంచుకొని... అర్వ సాకిరి చేయించుకొని రాత్రి కొట్టి తెల్లారంగ ఇడిసిపెట్టిండ్రు.

పానం అగోలిచ్చినట్టయింది...

కడుపుల పేగులు డక్‌లాయించికచ్చినట్టు... ఊంచితె నెత్తురు వడ్డది.

పరిక్కంపల పండవెట్టినట్టు... పెయ్యంత సపసవ... పులి పచ్చి నొప్పులు... కాళ్లు రిల్లలు వట్టి సలాకలు గుచ్చినట్టు తిమ్మిర్లత్తన్నయ్...

''కొత్త అమీన్ సాబట. నాలుగే దెబ్బలు గొట్టిండు. లెవ్వకుంట గొట్టిండు. ఈ దెబ్బలు మందులకు తగ్గయి... పందినెత్తురు తాగాలె... పోలీస్ కచ్చీర్ల పొంటవోక పదేండ్లయింది... మల్ల గిన్నాలకు...'' అనుకుంట తలుపుకొట్టిండు.

శరీరానికంటె ఎక్కువగా మనసు మూలిగింది.

''ఊర్లె ఎక్కడ దొంగతనం జరిగినా... ఎరుకలోల్ల మీద పెడుతరు. ముందుగాల ఎరుకలోల్లను తీసుకపోయి తంతరు''

చిన్న భార్య గంగవ్వ తలుపుదీసింది. పెనిమిట్నిజూసి సోకనాలు బెట్టింది.

మంజన్‌తోని మొకం కడుక్కుంటనే భార్యని ఊకుంచిండు. పెద్ద భార్య పోశవ్వ గురించి అడిగిండు. ఏడ్పు ఆపుకుంట మస్కుల్నే పందుల్ని తోలుకపోయిందని చెప్పింది. అటెనుక చాయ వెట్టిచ్చింది.

బక్కడికి అవమానంగా వుంది...

''నీయవ్వ... గీకాలంల ఎరుకలోల్లు దొంగలేందే? సబ్బండ వర్నాలు దొంగలే... కనవడ్తలేదా? రామయ్యసారు టేసన్‌కు రాకపోతే ఇంక కొట్టేటోల్లు... సారు కడుపు నల్లగుండ... నిన్న పదో కిలాసు పోరగాండ్లయి పేపర్లు తీసుకపోవుటానికచ్చిండట నన్ను జూసి ఈడు గట్లాంటోడు అని దస్కత్‌పెట్టి ఇడిపిచ్చిండు'' అన్నడు. ''రామయ్యసారు ఎవలు? మన పోరగాండ్లను బలిమీటికి బడికి పట్టుకపోయిండు గాయిననా?'' అన్నది.

''గా సారే... కొన్ని ఉడుకునీళ్లు పెట్టు'' అనుకుంట వేటకొడవలి లెక్కుండే అతారె దీసిండు.

చిన్న గుడిసెలెక్కున్న పందుల దొడ్డిలోంచి ఓ ల్యాత పిల్లను బయటికి తీసిండు. అది కీ...కీ... అని ఒరిగింది. చింతచెట్టు కిందికి పోయి ఎడమ కాలుతోని దాని కాళ్ళను అదిమిపట్టి మెడ మీద అతారెతోని ఒక్క దెబ్బ కొట్టిండు రక్తం చిమ్మిచ్చి కొట్టింది...

ఉడుకుడుకు రక్తాన్ని తాగిండు... అర్ధగంటల నొప్పులు మాయమైనయ్... బాయిమీద తానం జేసిచ్చిండు. గంగవ్వ దొడ్డుప్పుని మంగులంల ఏంచి బట్టపేగుల వోసి కమిలిపోయి నకాడల్లా కాపింది.

***

రాజేశ్వరరెడ్డి కల్లంల నాలుగు పల్లాల వడ్లుమాయమైతె... ఆ దొంగతనం చేసింది ఎరుకలోడేనని... సర్పంచి చెప్పిండా?

ఎందుకు చెప్పిండో సమజైంది.

సర్పంచి గంగమల్లు తనకు నలభైవేలు బాకీ ఇయ్యాలె...

మొన్న ఇయ్యమని కొంచెం గట్టిగా అడిగినందుకు...గిట్ల జేసిండా... బక్కడి మనసు బగబగమండిపోయింది. ఇంట్ల మంచంల కూసుండి భార్యతోని చెప్పుకుంట బాధపడ్డడు.

''ఇయ్యాల్లగాదు, నిన్నగాదు, బాకి దీసుకొని మూడేండ్లాయె... గిట్లజేత్తడనుకోలే...'' అన్నడు.

గంగవ్వ తిట్టింది.

''మన సొమ్ము తిన్నోల్లు... నాశినమైపోతరు. సర్పంచని ఊకోవడ్తిమి. ఇంట్ల పందుల్ని సొర్రగడితె ఇంటికి తెచ్చిత్తుండే'' అన్నది.

''సర్పంచి ఎలచ్చన్లల్ల నిలవడ్డప్పుడు దీస్కునె... ఎవలకు చెప్పకురా. నలుపై వేలియ్యి. గెల్సినంక రెన్నేల్లల్ల నీ బాకి దీరుస్త... మస్కట్ మిత్తి లెక్కదీస్కున్నా పర్వాలేదు. కాని... ఊర్లె ఎవలకు చెప్పకు. నీ దండం పెడ్తరా అని అనామత్‌గ రోక రాసిచ్చిపాయె గవానా... సుబూతా? సర్పంచైనంక కండ్లగానుడే లేకపాయే. అడిగినప్పుడల్లా పట్టిచ్చుకునుడే లేకపాయె. ఏంది పటేలా... గిదేనా మర్యాద అని అడిగినందుకు దొంగతనం బెట్టిండా'' అన్నడు బక్కడు.

అప్పుడే పందుల్ని అదిలిచ్చుకుంట బక్కడి పెద్దపెండ్లామచ్చింది. పందుల్ని దొడ్లె తోలింది. మంచంకాడ కూసుండి గుడ్లల్ల నీల్లుదీస్కున్నది పోశవ్వ.

''పని చేసుక పోండ్రి'' అన్నడు బక్కడు.

పోశవ్వ బాయికాడికి పోయి బవుగాండ్లు తోమింది. పందిపిల్లను కోసి ఉప్పుకారం కలిపి ఆవటీల పెట్టింది. అటెనుక ఊదు మైసాచ్చి నిపుకల్ల కలిపి తావపెంకల తీసుకచ్చి పొగేసింది. మూలకున్న కల్లు కుండ దెచ్చి మంచం చుట్టూ బిందివోంది.

''రేపు నేనే సర్పంచింటికి పోయి అడుగుత... ఎట్ల బాకీగట్టడో సూత్త'' అన్నది కోపంగా.

''ఛత్... నువ్వేందే పోయేది. నాకు దెల్వదా? బండకింద చెయ్యి ఇరికింది. మెల్లగ దీసుకోవాలె''అన్నడు.

మర్నాడు-

సర్పంచ్ ఇంటికి పోయేసరికి అక్కడేదో పంచాది నడుత్తంది. ఎరుకల బక్కన్ని చూసి ఓ వార్డు మెంబరు.

''ఏందిరా బక్కోడా... సర్పంచికి బాకిచ్చినవా. ఊకె నడుత్తున్నవ్'' అన్నడు నవ్వుకుంట.

ఆ మాటకు సర్పంచి మొకం కందగడ్డలెక్కయింది.

''చోట్... గాని దగ్గర నేను బాకి దీస్కునుండేందే? ఎట్ల కనవడ్తన్న? అని బిడ్డదేదో పంచాదున్నదట. లింగాపురం పోవాలె. అక్కడి సర్పంచితోని మాట్లాడిరావాలె. గందుకే నడ్తుండు. నాకేమో తీర్తలేదు. బక్కులా నేను సుంకరోనితోని చెప్పంపుత పోరా...'' అన్నడు.

కలిసినప్పుడే లంబడి సుట్టిర్కం లెక్క ప్రేమలు కురిపిత్తడు. అయినా బక్కడు కరిగిపోలే... దగ్గరిదాకా వచ్చి సర్పంచికే వినవచ్చేటట్టు చెప్పిండు.

''ఇంక నాకు ఓపిక లేదయ్యా... ఇయ్యాల్లటి దినం ఓపారి వస్త. ఇయ్యక పోతే ఎట్ల వసూల్ చేసుకోవాల్నో గట్ల వసూల్ జేస్కుంట'' అన్నడు.

సర్పంచికి జల్లుమన్నది.

పిడాత గట్లంటనుకోలే... కోపమొచ్చినా తమాయించుకున్నడు. ''నువ్వు ఫికర్ చెయ్యకురా... నేను చూస్కుంట గద'' అన్నడు. బక్కడు ఇంటికి పోతుంటె... రామయ్యసారు ఎదురుపడ్డడు. ఎటో ఆందోళనగా పోతుండు... కాళ్లు తడబడుతున్నయ్... కండ్లల్ల నీళ్లున్నయ్.

''ఎటో వోతుండ్రయ్యా... ఆగమాగమైతండ్రేంది'' అన్నడు.

''అమ్మకు కిడ్నీల నొప్పచ్చిందిరా... జయితాల్ల నారాయణ డాక్టర్ దగ్గరికి తీసుకపోతన్న. నిన్న రిటైరైతిని. ఇంక పించిన్ పైసలు చేతులపల్లేదు బిడ్డా... గా రాజిరెడ్డి నడిగితే లేవన్నడు. యాభై వేలన్నా గావాలె. రమణయ్య దగ్గరికి పోతున్న...''అని చెప్పిండు.

''అయ్యా... చిన్న కులపోన్ని అనుకోకుంటే... నా యింట్ల అరువైవేలున్నయ్... తీసుకపోండ్రి'' అన్నాడు వాడు.

* * *

రామయ్య సారుకు పైసలిచ్చి పంపినంక సర్పంచి గంగమల్లు కోపంగ బండి మీదచ్చిండు. వస్తూనే ''గిదేనారా మర్యాద... ఎక్కడ పడితే అక్కన్నే బాకీ అడుగుతావా?'' అన్నడు.

బక్కడు ఏం మాట్లాడలే...

పెద్ద భార్య పోశవ్వ నులకమంచందెచ్చి పందిట్ల వేసింది. గంగమల్లు కూసోని ''నేను సర్పంచినని మర్చిపోతున్నావ్‌రా... నీ జుట్టుకూడా నా చేతులున్నది. ఇంకోపారి నలుగుట్లె నన్ను కలువడానికస్తె మంచి గుండదని చెప్పిపోవుటానికచ్చిన...'' అన్నడు.

ఇంతలో పోశవ్వ బుగ్గెండి ప్లేట్ల నాలుగు పూరీలు పెట్టుకొని వచ్చింది. ''టిపిని చెయ్యుండ్రి బాంచెన్... రాకరాక మా ఇంటిక స్తిరి''అంది.

''నీ పెండ్లాలకు తెల్సిన మర్యాద తెల్వదిరా నీకు?? పైసలెగ్గొడుతనా?? పిచ్చకుంట్ల నలుపై వేలు... హరిజన వాడల రోడ్ పోస్తన్న. రోజ్‌గార్ నిధులు రాంగనే పారేస్తతియ్'' అన్నడు పూరీలు తినుకుంట.

''ఇప్పటికి మూడేండ్లాయె...'' బక్కడు కోపంగా అన్నడు.

''ఊర్లెకెల్లి పారిపోతున్నాండ్రా? దేడ్‌దిమాకోడా.. నీ దగ్గర అప్పుదెచ్చుకున్ననంటే నా పరువేమన్న వుంటాదిరా? యాడాదిల నీ బాకి దీరుస్త... కాని నేను పదిమందిల వుండంగ రావద్దు. అది చెప్పిపోవుటానికే వచ్చిన'' అన్నడు చేయి కడుక్కొని లేచి.

బక్కడు మాట్లడలే...

''సమజైంది గదరా... ఇంకోసారి పంచాదిల కూసున్నప్పుడు రాకు'' అని చెప్పి బండి స్టార్టు చేసిండు.

''నా బాకీ మాత్రం నెలరోజుల్లల్ల కట్టుండ్రి. లేకపోతే మంచి గుండది'' అన్నడు బక్కడు కోపంగా.

ఆ మాటకి సర్పంచి అవాక్కయిండు. బక్కన్ని సీరియస్‌గ చూసి బండి రేజ్‌చేసి స్పీడుగా వెళ్లిపోయిండు.

***

ఆరోజు... ఊరంతా గుసగుసల్తో గుప్పుమంది. కచ్చీరు కాడ గదే చర్చ. ''రామయ్యసారు ఎరుకల బక్కని దగ్గర అరువైవేలు అప్పుదెచ్చుకున్నడట. అప్పుకోసం గాడే దొరికిండా''అని అనుకున్నరు.

''పించిన్ పైసలు రాంగనే ఇస్తనన్నా ఒక్కలు నయాపైసా

విడిపించలేము. పాపం పెద్దమనిషి... ఏం చేస్తడు? ఆరుపైసల వడ్డీకి ఎరుకల బక్కడి దగ్గర నెలరోజుల్ల ఇస్తనన్ని, తెచ్చిండట'' అన్నడు ఇంకో పెద్దమనిషి. సర్పంచి ఇనుకుంట కూసున్నడు. అప్పుడే రామయ్య సారచ్చిండు. ''ఏంది సారూ... మీరు వానిదగ్గర అప్పుదెచ్చుకోవడమేంది? మీ కుల మేంది... వాని కులమేంది?'' అన్నడు సర్పంచి.

రామయ్య బరువుగా నిట్టూర్చిండు.

''నా భార్యకి కిడ్నీ ఆపరేషన్ చేయించాల్సి వచ్చింది. పెన్షన్ ఇంకా రాలేదు. గ్రాట్యుటీ డబ్బులు లక్షన్నర చిల్లర వచ్చినట్టే ఆసి... అల్లుడు బాకీపడ్డ కట్నం కింద కాచుక్కూచొని పట్టుకెళ్లిపోయిండు. జి.పి.ఎఫ్. డబ్బులకోసం జిల్లాపరిషత్ చుట్టూ ఇంకా తిరుగుతూనే వున్నాను. పరిస్థితి వివరించినా నోటితో సానుభూతి తెలిపారు. తప్ప... చేతల్లో ముందుకు రాలేదు. ఆరుపైసల వడ్డీకన్నా... వాడి కులం కన్నా... నా భార్య ప్రాణాలు నిలిపింది వాడేనయ్యా...'' అన్నాడు.

'అదికాదు మాస్టారూ... వాడు రెండుపైసల మిత్తికి అప్పుతీసుకోండని వూరంత తిరిగినా ఎవరూ వానిదగ్గర తీసికోరు... మీకు తెలువదా?'' మరో ఆసామి అన్నాడు.

''మీది పరువుగల్ల కుటుంబం. వూరంత మీకు నమస్కరించెటోల్లే తప్ప... మీ గురించి ఏనాడైనా ఎదిరిచ్చి మాట్లాడేటోల్లు కనిపిస్తిండ్రా సారూ...'' ఇంకో పెద్దమనిషి అన్నడు. ''నాకి ప్పుడు వూర్లోవాల్లిచ్చే గౌరవంకన్నా... నా భార్య ప్రాణాలు ముఖ్యమయ్యాయి. ఆపదలో ఆదుకున్నదే నిజమైన గౌరవం అనే ఒక జీవిత సత్యం అనుభవ పూర్వకంగా తెల్సుకున్నాను.''

''ఆరు పైసల వడ్డీ తీసుకుంటున్నప్పుడు వాడిచ్చేది గౌరవమెలా అవుతుంది సారూ'' సర్పంచి అన్నడు.

''నేను వడ్డీలు లెక్కించట్లేదు... వాడు ఆపదలో అప్పిచ్చి ఆదుకున్నాడు. నేను దాన్ని గౌరవంగానే భావిస్తున్నాను.'' రామయ్యసార్ చెప్పిండు.

''మీదేమో సాంప్రదాయాల కుటుంబం. మా బాధంతా అది కాదు... నెలరోజుల గడువులో మీరు అప్పుతీర్చకపోతే వాడు వసూలుచేసుకునే తీరుకు మీరు బతికి వుండరేమోనని భయం...'' మరో పెద్దమనిషి అన్నడు.

ఆ మాటకి రామయ్య నవ్వుకున్నాడు.

''వానికి డబ్బు ఇచ్చేరోజు పొద్దున్నే వచ్చి అడుగుతడు. ఏ కొంచెం లేటయిపోతుందన్నా... తిట్ల పారాయణం మొదలుపెడుతాడు. జీవితంలో వినని బూతులవి. ఆ బూతులకే సగం చచ్చిపోతం... ఈలోపు ఇరవై, ముప్పయ్ పందుల్ని తీసుకొచ్చి ఇంట్లో తోలుతడు... గుర్రు గుర్రుమనుకుంట ఇంట్ల అవి చేసే హడావిడికి ఒక్కచచ్చిపోతం... అటెనుక వాడి ఇద్దరి పెండ్లాల్ని తీసుకొచ్చి వరండాల్లో మల విసర్జన చేయిస్తాడు... దాంతో నిజంగానే మనం చచ్చిపోవల్సిందే. మీరెంతటి పరువుగల వాళ్లో మాకు తెల్సు కాబట్టీ... మీ గురించి ఆందోళన పడుతున్నం'' అన్నాడో యువకుడు.

రామయ్యకి వాళ్ల మాటలు అప్పుకంటే భయంకరంగా కన్పిస్తున్నాయి.

''అనుకున్నరోజు వడ్డీతోని ఇవ్వకపోతే శివతాండవం చేస్త అని ఓ వార్నింగ్ ఇస్తాడు. వాడి నీచపు పనికి ఓ పేరుకూడా...'' నవ్వింది ఉప సర్పంచి. ''ఎందుకైనా మంచిది... మీ జీ.పి.ఎఫ్. డబ్బు లేవో తొందరగా వచ్చేటట్టు చేసుకోండ్రి. మీకేదైనా అవమానం జరిగితే మాక్కూడా బాధనపిస్తది'' అంటూ సలహాలిచ్చిండ్రు.

రామయ్య మరోసారి నిట్టూర్చిండు... ఇంకా పదిహేనురోజులు వాయిదుంది జి.పి.ఎఫ్. డబ్బులకోసం రేపు మరోసారి జిల్లా కేంద్రానికి పోయి రావాలె అనుకొని... ఇంటి దిక్కు నడిచాడు.

పెరట్లోని బాయికాడ కాళ్లు కడుక్కొని వచ్చి... భోజనానికి కూచున్న రామయ్య మనసంతా ఆవేదనగా... అసహనంగా... ఆందోళనగా మారింది.

'వాడి బాకీ... అనుకున్న గడువుకంటె రెండ్రోజుల ముందే తీర్చేయ్యాలి'' అప్పటికి... ఆ మాట అనుకోవటం నూటపదమూడోసారి.

అన్నంముద్ద నోట్లో పెట్టుకబోతున్నోడల్లా... ఇంటి నిండా పందులు తిరుగుతున్నట్టు.. అన్పించి వణికిపోయాడు. వాడి భార్యలు నట్టింట్లో.. ఊహించలేక... అన్నం రోతపుట్టి... పళ్లెంలోనే చేయి కడిగేసుకున్నాడు.

తలెత్తి భార్య కళ్లలోకి చూసాడు.

సుభద్ర కళ్లనిండా నీళ్లు...

''ఏమైంది సుభద్రా... మల్లా నొప్పిగాని వస్తుందా?'' అనడిగాడు ఆందోళనగా. కొంగుతో కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ... తల అడ్డంగా ఊపింది.

''మరేమైంది... '' అన్నాడు కంగారుగా.

''అరవై వేలు... అప్పు...''అంది దుఃఖాన్ని దిగమింగుకుంట.

రామయ్య తేలిగ్గా కొట్టిపారేస్తూ ''అప్పు గురించి నీకెందుకమ్మా పరేశానూ... నేను చూసుకుంట కదా'' అన్నాడు.

''అది కాదు... అప్పు తీర్చకపోతే ఆ ఎరుకలోల్లు పందుల్తో వచ్చి లొల్లిలొల్లి చేస్తరట గదా'' అంది సుభద్ర భయంగా.

''నీకెవలు చెప్పిండ్రమ్మా...?''

''వూర్లె ఆడోల్లు ముచ్చట్లు పెట్టుకుంటె... సుశీలమ్మ వచ్చి చెప్పింది'' అన్నది. రామయ్యకి నవ్వు, కోపం, దిగులు కలగలిపి వచ్చినయ్. గుండె బరువుగామారి బట్టకుర్చీల కూలబడిపోయాడు.

గ్రామస్థుల మాటలు... తేనెటీగల్లా చుట్టుముట్టి కుదుతున్నాయి. ఇంతలో బయట ఏదో కలకలం విన్పించి ... ఇంటి ముందుకచ్చి నిల్చున్నాడు. సుంకరోల్లు, సఫాయోల్లు పందుల్ని ఉరికిచ్చుకుంట గెదుముతున్నరు. ఒకడు బరిసె తీసి ఇసిరేసిండు... అది తప్పిచ్చుకుంది. సఫాయోడు 'సిల్లె'దీసి ఇసిరిండు. అది ఓ పంది కడుపుల రివ్వల గుచ్చుకుంది. అది గిలగిల కొట్టుకుంట... అటురికి, ఇటురికి చచ్చిపోయింది. సుంకరోల్ల సైకిల్లకు చచ్చిపోయినయి ఇంకో రెండు పందులున్నయి.

దొరకని మిగతా పందుల్ని తరుముతుండ్రు... వాటిని చూడంగనే రామయ్యకి ఎరుకలి బక్కడు గుర్తొచ్చాడు.

''ఏమైందిరా... వాటిని చంపుతున్నరు?'' అనడిగిండు.

''పక్కూర్లె మెదడువాపు రోగం వచ్చిందట్నయ్యా... అది పందుల్తోనే వస్తదట. గందుకే పందుల్ని వూర్లెకిరాకుండా దవాయిస్తున్నం'' అన్నరు మొసపోసుకుంట.

కారోబారి ఇంటింటికి బెల్లదోనా మాత్రలు పంచుకుంట కనిపిచ్చిండు.

''పందుల్ని ఇండ్ల పొంటి రానీయకుండ్రి... మెదడువాపు వ్యాధి వస్తుంది. పొల్లగాండ్లకు ఈ గోలీలెయ్యండ్రి. సర్పంచ్ సాబ్ మనకోసం దవాకాండ్లకెళ్లి తెప్పిచ్చిండు'' అనుకుంట పంచుతండు.

రామయ్య మనసు గిలగిల కొట్టుకుంది.

మెదడువాపు వ్యాధి ఎరుకల కులస్థుల బతుకుదెరువు మీద దెబ్బకొడ్తుందే అని...

* * *

రామయ్య జిల్లా పరిషత్‌కి వెళ్లొస్తున్నప్పటికీ... జి.పి.ఎఫ్ డబ్బులు చేతికందలేదు. ఉదయం వెళ్లి... సాయంత్రం బస్సుకు తిరిగొస్తున్నడు. ప్రతి రోజూ సుభద్రమ్మ ఎదురచ్చి ''ఏమైందీ... పైసలచ్చినయా?'' అని అడుగుతుంటె గుండె బరువెక్కుతంది.

బాకీ తీర్చటానికి... ఇంక నాలుగురోజులే గడువుంది.

ఆరోజు మాట్లాడిన పెద్దమనుషుల్ల ఎవలెదురైనా... మొకం చాటేసుకుంటుండ్రు తప్పితే... బాకీ సంగతి ఎత్తడంలేదు. అప్పుతీసుకున్న వ్యక్తిపట్ల మనుషుల ప్రవర్తన ఎంత భయంకరంగా వుంటుందో అర్థమైనంక రామయ్య మనసు లిప లిప కొట్టుకున్నది.

వీళ్లెవరూ తనకు అప్పుసాయం చేయలేదు... చేసిన వాడిపట్ల చిన్న చూపు... ఏనాడూ అప్పు తీసుకొని ఎరుగని మాస్టారుకి... ఆ పరిస్థితులు ఆందోళన కలిగిస్తున్నయ్. సుభద్రనైతే గడువు తేదీని క్షణాలతోని లెక్కించుకుంట బెంబేలు పడుతంది.

రామయ్య మరోసారి జిల్లా కేంద్రానికి ఆశగా వెళ్లి... నీరసంగా తిరిగచ్చిండు. రెండురోజులు గడిచినయ్... నోరు విడిచి ఓ ఆసామిని అడిగినా ఫలితం లేకుండాపోయింది.

రేపు గడువురోజనగా... ఆ రాత్రి భార్యాభర్తలిద్దరూ నిద్రపోలేదు.

తెల తెలవారింది.

రామయ్యసారుకి బక్కడి అడుగుల చప్పుడు విన్పించినట్టు... అదిరిపాటు... ఉలికిపాటు... సుభద్రమ్మ బెదురు కళ్లతో గుండె దడదడ లాడుతుంటె తలుపు దిక్కే చూస్తంది.

సాయంత్రమైనా... వాడు రాలేదు.

రామయ్య మనసు నిండా అనుమానాలు... వాడు గడువురోజుని మర్చి పోయిండా? లేక వూర్లెలేడా? వాడి పందులకేమైనా అయిందా? బాగా తాగి ఎక్కడన్నా పడిపోయిండా??

రెండోరోజు... మూడోరోజు... నాలుగోరోజు... ఇలా వారం జరిగింది. రామయ్యసారు కొంచెం ధైర్యంగా కాలుబయటపెట్టిండు అందరిలోనూ బాకీ ముట్టజెప్పిండ్రా అన్న సందిగ్ధ చూపులే తప్ప... కదిలించే సాహసం ఎవలూ చేయట్లేదు. డబ్బు నర్థమంటాడేమోనన్న భయం!

రామయ్య జిల్లా కేంద్రానికి వెళ్లిండు. ఆరోజు... అనుకోకుండా జి.పి.ఎఫ్. డబ్బులు చేతికందినయ్. నిండా ఊపిరి పీల్చుకున్నడు.

***

అప్పటికి... పదమూడోరోజున వడ్డీతో సహా అరవై వేల రూపాయల్ని తీసికొని వూరవతలి ఎరుకల గుడిసెల దగ్గరికి నడిచిండు.

పందుల్ని కడుగుతున్న బక్కడు... రామయ్యసార్‌ని చూడంగానే నులకమంచమేసి పంచెతోని దులిపి 'కూసోండ్రయ్యా'అన్నడు వినయంగా...

''గడువు తేది దాటిపోయినా రాలేదేందిరా...''అన్నడు రామయ్య డబ్బు చేతుల్లో పెడుతూ... వాడు మాట్లాడలేదు... చిన్నగ నవ్వి తీసుకున్నడు.

''ఇవిగోరా... ఇవి వడ్డి రూపాయలు'' అని మరికొంత డబ్బిచ్చిండు రామయ్య. వాడు అవి తీసికొని కండ్లకద్దుకొని... తిరిగి రామయ్య చేతుల్లనే పెడుతూ ''వద్దయ్యా... మీ అసొంటి గొప్ప మనసున్నోల్ల దగ్గర మిత్తితీసుకుంటే పాపం తగుల్తాది'' అన్నడు బక్కడు.

రామయ్య ఆశ్చర్యపోయిండు...అది గమనించిన బక్కడు ''అయ్యా... చిన్న కులపోడు అప్పిచ్చుడేందని... తీసికున్నోల్లంతా ఎగవెట్టాలనే జూసిండ్రు. మొండి బాకీల్ని నేను నీచంగానే వసూలుచేసుకుంట కావచ్చు. కాని మీ అసొంటోల్లను గూడా గట్లనే జేస్తననుకుంటిరా...'' అన్నడు.

వాడి మంచి మనసుకి... వాడిలోని నిర్మలత్వానికి... నిష్కల్మశానికి రామయ్య కండ్లు తడిగా మారినయ్. మల్లా బక్కడే చెప్పిండు. ''సర్పంచిగ గెల్సినంక ఆర్నెల్లల్ల బాకీ దీరుస్తరా అని ఎలచ్చన్లల్ల నలుపైవేలు తీసుకున్నడు సర్పంచి గంగమల్లు... అడిగినప్పుడల్లా దాటేసిండు. నిలదీసి అడిగినందుకు... (మిగతా 19వ పేజీలో)

ఏమీలేదు ప్రభూ! స్వల్పకాలము వియోగము కలుగుతుంది.

వియోగమా? అంటూ వత్సరాజు, వాసవదత్త భయపడ్డారు.

ఇందులో భయపడవలసిన అవసరం ఏమీలేదు ప్రభూ! వారి వారి గ్రహగతులను అనుసరించి ఈ విధంగా జరుగుతున్నది. ఏది జరిగినా అంతా మన మంచికొరకే అని అనుకోవాలి. ప్రమధగణము నిరంతరము యువరాజుల వారిని పరిరక్షిస్తూ ఉన్నారు. కాబట్టి మీరు నిశ్చింతగా ఉండండి. మేము సూచించిన ఈ ముహూర్తమునకు కుమారుల వారికి వివాహము చేయండి అని సత్యమును ప్రియముగా వివరించారు. దైవజ్ఞులు చెప్పిన మాటలను వత్సరాజు, వాసవదత్త, యౌగంధరాయణుడు రుమణ్వంతుడు, వసంతకుడు అందరూ శ్రద్ధగా విన్నారు. ప్రభువు దైవజ్ఞులను యధోచితంగా సత్కరించిన తరువాత వారు అందరినీ ఆశీర్వదించి వెళ్లిపోయారు. అప్పుడు వత్సరాజు తక్కిన వారితో సంప్రదించి వారి సలహామేరకు నరవాహనదత్త వివాహ ప్రయత్నములను ప్రారంభించాడు. భరత ఖండములోని అందరికీ ఆహ్వానములను పంపాడు. వివిధ రాయబారులతో ప్రపంచములోని అన్ని ద్వీపముల వారికీ ఆహ్వానములు అందాయి. తమ మనోగతమును వత్సరాజు కళింగసేనకు తెలిపాడు. ఆమె దివ్యకాంత. అందువలన మదనమంచుక వివాహ ముహర్తము గూర్చి సోమప్రభ వంటి తన ఆత్మీయ బంధువులకందరికీ తెలియజేసింది. చూస్తూండగానే వివాహ ఘడియలు సమీపించాయి. దివ్యవేదిక సిద్ధమయింది. కళ్యాణ మంటపము దగ్గరికి నానా దేశాధి అందరూ నేల ఈనినట్లు వచ్చారు. అసంఖ్యాకమైన కానుకలను సమర్పించారు. మదన మంచుకకు ఆమె తండ్రి ఇచ్చిన దివ్యాభరణములను స్వయముగా కళింగసేన, సోమప్రభలు దగ్గర ఉండి అలంకరించారు. సాలంకృతయైన మదనమంచుక కార్తికాగతయైన చంద్రబింబు వలె ప్రకాశించింది. ఇంతలో ఎక్కడినుండో మంగళహారతులు వినబడసాగాయి. వాటిని పాడుతున్నది ఎవరా? అని అంతా పరిశీలనగా చూచారు. కాని ఎవరూ కనబడలేదు. ఆ గీతములు గానము చేస్తున్న దివ్యకాంతలు పరమశివుని చేత పంపబడ్డ అప్సరోగణము వారు కనబడకపోవడానికి కారణము మదనమంచుక సౌందర్యము ముందు తాము ఓడిపోయి లజ్జ చేత కనబడడం లేదా- అన్నట్లున్నది.

''ఓ దేవీ! గౌరీ! నీవు స్వయముగా వచ్చి రతీదేవి తపస్సును సఫలము చేశావు అన్నట్లు దివ్య ధ్వానముల మధ్య ప్రశంసలు వినబడ్డాయి.

మదన మంచుక వికసిత పద్మానన
ఉన్మీలత్ కువలయేక్షణ
బంధూక కమనీయ ఓష్ఠి
మందార స్తబకస్తని
శిరీష కుసుమ సుకుమారాంగి
త్రైలోక్య విజయార్థుడైన మన్మథుని
పంచ శరముల సమాహారము
తల్లి సౌందర్యము తండ్రి దివ్య మానవత్వమూ
పూర్వజన్మలోని రతీత్వము అన్నీ కలిసి పదహారు కళల చంద్రముఖిగా- షోడశిగా మదనమంచుక ప్రకాశిస్తున్నది.

అక్కడికి నరవాహన దత్తుడు కూడా వచ్చాడు.

> "తపంతకా!! ఏమిటి ఈ సంభ్రమము? ఎక్కడికి వెళ్లావు? ఎందుకిలా పరుగెత్తుకుని వస్తున్నావు. నీ గురించి ఇందాకటి నుండి వెతుకుతున్నాము

చుట్టూ కూర్చున్న రాజుల తలల మీది వజ్రకాంతులు, కళ్యాణ వేదికపై పడి వేదిక మొత్తమూ దేదీప్యమానమై వెలిగింది. సూర్యుడు చంద్రుడు ఒకేసారి వేదికపై ఉదయించారేమిటి? అని చూపరులు ఆశ్చర్య చకితులైనారు. గగన మార్గమునుండి దేవతలు విద్యాధరులు పూల వానలు కురిపించారు. మదనమంచుకా నరవాహన దత్తులు కళ్యాణ వేదికపై ఉన్న హోమాగ్ని చుట్టూ ప్రదక్షిణములు చేశారు. ఆ సమయములో కళింగసేన అల్లునికి సమర్పించిన హేమరత్న రాసులను చూచి చూపరులంతా ఒక కుబేరుడు కూడా ఈమె ముందు దిగదుడుపే అనుకున్నారు. వత్సరాజు ఆ సందర్భాన్ని పురస్కరించుకుని తన ప్రజలకు పంచిన రత్నముల వలన, బంగారము వలన ఇక భూలోకములో లేమి అనే మాట లేకుండాపోయింది. నర్తకీమణులు, చారణులు, వందిమాగధులు నానా విధ, సంస్తవ, నృత్య, గీత, వాద్యములతో నూతన దంపతులను స్తుతించారు. అప్పుడు కౌశాంబీ నగరమంతా జెండాలతో అలంకరింపబడింది. సుగంధ పరిమళములతో కూడిన గాలి తాకిడికి జెండాలు కూడా అటు ఇటూ కదులుతూ నర్తిస్తున్నాయా అని అనిపించింది. ఈ విధముగా వివాహ మహోత్సవములు ఎంతోకాలము జరిగాయి.

నరవాహన దత్తుడు మదనమంచుక సమేతుడై దివ్య సుఖములను అనుభవించాడు. వత్సరాజు కుమారునిపై మరుభూతిపైన రాజ్యభారమును ఉంచాడు. వత్సరాజును యౌగంధరాయణుడు ఏ విధముగా సేవించాడో అదే విధముగా తన మేధోశక్తి చేతను, భక్తిశ్రద్ధలతోను యౌగంధరాయణుని కుమారుడైన మరుభూతి నరవాహన దత్తుణ్ణి సేవించాడు. నలుగురు ఇష్టసఖులతో నరవాహన దత్తుడు కథాలాపములు చేస్తూ గడిపాడు.

ఒకనాడు నరవాహన దత్తుడు వనవిహారం చేస్తున్నాడు. మత్త కోకిలలు ఆలాపిస్తున్నాయి. మలయ మారుతుడు లతాకన్యలను ఊయలలూగిస్తున్నాడు. గండు తుమ్మెదలు ఝుంఝుమ్మని సంగీతము పాడుతున్నాయి. ఉద్యానవనములన్నీ వసంతోత్సవములకై అలంకరింపబడ్డాయి. నరవాహన దత్తుడు తన నలుగురు మంత్రులనూ వెంటబెట్టుకొని ఉద్యానవనములో విహరిస్తున్నాడు. వారంతా రకరకములైన పాటలు పాడుతూ, కథలు చెబుతూ వినోదిస్తున్నారు. వసంతకుని కుమారుడైన తపంతకుడు ఉన్నట్లుండి కనబడలేదు.

''తపంతకుడు ఎటు వెళ్లాడని వారు నలుదిక్కులా వెతుక్కున్నారు. కాని తపంతకుడు లేడు. ప్రభు. ఇతడు మనల్ని నవ్వింపజేయడంకోసం ఏ పొదల మాటునన్నో దాగి ఉండవచ్చు. అతనిని వెతికి పట్టుకోవడం కష్టం అన్నారు గోముఖాదులు. ఇలా వీరు సంభాషించుకుంటూ ఉండగానే దూరమునుండి తపంతకుడు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు. అతని ముఖములో ఆనందము ఆశ్చర్యము దోబూచులాడుతున్నాయి. ''ప్రభూ! ప్రభూ! అంటూ తపంతకుడు వచ్చి నరవాహన దత్తుని ముందు కూలబడ్డాడు.

''తపంతకా!! ఏమిటి ఈ సంభ్రమము? ఎక్కడికి వెళ్లావు? ఎందుకిలా పరుగెత్తుకుని వస్తున్నావు. నీ గురించి ఇందాకటి నుండి వెతుకుతున్నాము అన్నారు గోముఖుడు, మరుభూతి, హరిశిఖుడు-

''నేను- అక్కడ చూచాను'' అని పెద్దగా అరిచాడు తపంతకుడు.

''ఏమి చూచావు? ఎక్కడ చూచావు?'' అని మిత్రులంతా ఒకేసారి ప్రశ్నించారు. ''ఎవరినో చూచాను. వారు నరవాహన దత్తులవారిని తన దగ్గరికి తీసుకొని రమ్మంటున్నారు.''

''ఎవరిని చూచావు? ఎందుకు రమ్మంటున్నారు? వారు మనుషులా? రాక్షసులా? మిత్రులా, శత్రువులా ప్రభువును తన దగ్గరికి పిలిచే అధికారము వారికి ఎక్కడిది?'' అని మరుభూతి ప్రశ్నించాడు. వారు మానవులు కాదు రాక్షసులూ కాదు. ఎవరో దేవకన్య ఆకాశమునుండి దిగి వచ్చింది. తన కాంతితో అన్ని దిక్కులను ప్రకాశింపచేస్తున్నది.''

(ఇంకా వుంది)

(9వ పేజీ తరువాయి) పొరుగూర్లె మెదడువాపు రోగమస్తందని... వూర్లెకచ్చిన నా పందుల్ని సుంకరోల్లతోని వేటాడి చంపిచ్చిండు... పందుల్ని కుట్టిన దోమలు మనుషుల్ని కుడితె చచ్చిపోవుడేనని వూరోల్లని ఎగేసిండు... అప్పు ఎగవెట్టిండు... అంటరానోడు అప్పిచ్చినా లోకువే... ఈ లోకంల'' అన్నడు బాధగా.

''పదకొండు పందుల్ని చంపింద్రు.. మా అంటరాని జీవాలు... వూరోల్ల అశుద్దాన్ని తింటయిగావచ్చునయ్యా... కాని ఆల్ల మనసుల్లవున్న అశుద్దాన్ని ముక్కుతోనైనా వాసన చూసుటానికి ఇష్టపడయ్... అవి చెట్లు చేమలు తినయయ్యా... పచ్చదనాన్ని కాపాడుతయ్... అవ్వి అశుద్దాన్ని తిని పరిశుభ్రతను కాపాడుతయ్. అయినా మా పంది జాతి అంటరానిదైంది...''

వాడి కళ్లల్లో నన్నటి కన్నీటి తెర... ఎండ పొడకి జిగేల్ మంది.

''ఎనుకట ఈ వూరిని ఏలిన హన్మంతరావ్ దొర కూడా ఇంటి పక్కకు పందులు పోతే మమ్ముల్నీ, మా కులాన్నీ బండబూతులు తిడుతుండె... ఇయ్యాల్ల పట్నంల ఆయినె సీమపందుల్ని పెంచుకుంట అమ్ముతండు.''

వాడి మాటలకు రామయ్యసారు శిలావిగ్రహం లెక్క అయిపోయిండు. వాడిలోని సంఘర్షణ బయటకు చెప్పుకునే అవకాశం మొదటిసారి దొరికింది.

''పంది తల్లిని ఓ పోరడు కొడితే... అది గుర్రుమనుకుంట మీదబడి కరిచిందని పంచాదివెట్టి... నా దగ్గర నాలుగువేలు జుర్మానా తీసింద్రు గాని... దాని తల్లి మనసునర్థం జేసుకోలే... ఊరోల్లకు బాకీలిత్తన్నమని ఎన్నడు మిడిసిపడలేదయ్యా... మా బాకీ ఎగ్గొట్టాలనుకునేటోల్ల ఇండ్లల్లనే పందుల్ని తోలుతం...''

వాడి కన్నెప్పుల కింద ఉప్పెనలా పొంగుతున్న వేదన...

''మీకు చెప్పేటోన్ని కాదయ్యా... అదేందోగాని బాకి అనంగనే అందరికి డబ్బే యాదికస్తది... కాని డబ్బుదేముందయ్యా...

ఓ మనిషి మరో మనిషికి... ఓదార్పు బాకీపడాలె.

ఓ మనిషి ఇంకో మనిషికి... కన్నీళ్లు బాకీ పడాలె.

ఓ మనిషి మరో మనిషికి... సంతోసం బాకీ పడాలె.

ఓ మనిషి మరో మనిషికి... చల్లటి చూపు బాకీ పడాలె.

మీరు ఇంక అర్నెల్లదాక బాకీ పైసలియ్యకపోయినా... నేను అడిగెటోన్ని కాదయ్యా... చెప్పంపితే నేనే వచ్చేటోన్ని...'' అన్నడు.

బక్కడిలో మరో మనుసున్న మనిషిని చూసిన రామయ్యసారు లేచి నిల్చొని కన్నీళ్లతో నమస్కరించిండు.

అంతటి వ్యక్తి నమస్కరించేసరికి తట్టుకోలేని బక్కడు...

''అయ్యో... బాబయ్యా... మీరు నాకు దండం పెట్టుడేంది?'' అనుకుంట రామయ్య కాళ్లమీద సాష్టాంగ పడిపోయిండు.★